

Na sveti večer.

Nocoj je sveti večer, praznik čiste, duševne ljubezni. Nocoj to noč dobri ljudje daleč od tukaj nekje ne spe, ampak se zbirajo po cerkvah pred oltarjem večne ljubezni, ali pa bde doma v slabo razsvetljenih sobah in se pogovarjajo in mislijo o pretekli sreči in o sedanjem in prihodnjem upanju vanjo. In po vsej cerkvi in po vsej sobi diši po kadilu . . .

A tu v tujini ne obhaja nihče danes svetega večera in vse na okrog spi; le jaz edini čujem v svoji sobi pri slabo goreči luči in mislim o daljnih, meni dragih osebah . . .

Mati, draga mati! Sveti večer je, a ti spiš? Ali ne slišiš zvonjenja na Selih? . . . A ne samo na Selih, zvonijo tudi v Nevljah; in zdaj so zapeli zvonovi na Šutni in tudi tam gori pri tebi na Žalah! Ah, tako lepo, tako veličastno, tako ubrano pojo zvonovi in naznanjajo „mir ljudem na zemlji!“ A ti jih ne slišiš, ti spiš z neprebudnim snom globoko v zemlji v svoji leseni hišici brez vrat in brez oken in šestkrat so že zacvetle in zvenile cvetlice in sedmič je že razgrnila zima svoj mehki, beli plašč nad teboj. No, spi mirno, spavaj sladko, ljuba mati! . . .

A kaj delate vi, dragi domači? Vidim vas v duhu zbrane okrog mize kakor nekdanj, ko smo bili še vsi skupaj; no, zdaj ne govorite mnogo ko takrat, ampak vsak zase misli iste misli in vsaj za trenotek se spominja vsak tudi onega, ki ga ni med vami, tudi mene! . . . A tam v kotu pod stropom plapolja lučka pred starimi jaslicami, in ko za trenotek nekoliko bolj zagori, zaleskeče v nje svitu marsikatera solza na vaših licih . . . In jaz sem prepričan, bratec, da si potem, ko si odpel: „Slava Bogu na višavah,“ prosil tudi zame sreče v daljavi. Hvala vam vsem! . . .

Grajščina na brdu, ona skriva v svojih prostorih mnogo meni dragih lic. Sam ne vem kako in kaj, no vedno me je vlekla nekaka neznana sila tjakaj k tej stari, mogočni stavbi za kostanjevim drevoredom na griču pod gozdom in s cerkvijo v ozadju še od takrat, ko sem bil prvokrat kot desetleten deček z očetom v onem kraju. Da, v kočiji pred župniščem sem sedel tisto jutro in čakal očeta, ko se je pokazal izza klanca na cesti visok, postaven gospod z lepo, dolgo, temno brado in s puško na rami, a za njim sta priskakala dva mlada, sedem — osemletna fantička in vsi trije so zavili mimo

košate stoletne lipe v grajščino. In meni se je zdelo tedaj, kakor da jih ljubim vse že od rojstva, da se je moja duša pridružila njihovim pri prvem vztrepetu srca, in gledal sem dolgo, dolgo v okna, da bi še enkrat vsaj za trenotek videl enega izmed njih, no zaman. In otožen sem se odpeljal z očetom domov! . . . Srečni so bili pozneje oni trenotki, katere sem preživel ž njimi ali vsaj blizu njih, srečni neskončno in ne pozabim jih nikdar! In potem sem spoznal še druge iz njih kroga, a tedaj že ni bilo več blagega gospoda med njimi; šel je od njih v mirtov in cipresni gaj carice smrti! . . .

In ona! Bila je sveža in lepa ko jasno pomladansko jutro v svojem svetlem oblačilu, s svojim nežnim, rožnim licem in s svojimi krasnimi, vijoličnomodrimi očmi, ko sem jo videl prvič na slavnosti v čast umrlemu pesniku. Kako sem bil srečen, da sem mogel njej, sestrici svojih milih prijateljev, narediti vsaj majhno uslugo s tem, da sem ji napravil prostora sredi tesne množice! . . . A potem poslednjo pomlad v aprilu sem zagledal v drevoredu tudi ostale sestrice, ki so šetale s svojo mamico še tako brezskrbne ko majnikov vetrček. Že od daleč sem vedel, da so si vse štiri sestrice: vse so bile enako oblečene, samo vsaka par prstov višja od mlajše, in pod rdečimi slamnički so bile videti ko cvetje makovo, moje najdražje cvetlice . . .

Grajščina na brdu skriva v svojem zidovju mnogo meni dragih lic, in kolikorkrat sem šel ali se peljal v stolico, vselej sem se oziral v ono stran, kjer se je za hip pokazala ona iz doline, in v duhu sem gledal pred seboj vse njene ljubljene domačine. A kdaj jo bom gledal zopet! Mogoče nikdar več, mogoče prepozno, ko ne bo v njej ničesar drugega od njenih prebivalcev kakor le nežni, mehki spomini, komaj vidni obrisi preteklega življenja. Kdo ve, kdo ve? . . . —

A kje si ti, moj pobratim, nocoj to noč? Ali si doma pri svoji materi in obhajaš ž njo skupaj rojstvo velike ljubezni? Ali te je mogoče povabil kak slovenski mecen k božičnemu drevesu, ali sediš s svojimi prijatelji kje v zakotni gostilnici in prazniš bokale? Morebiti si pa na svojem stanovanju v slabo zakurjeni sobici in se tiščiš peči, ali pa hodiš po sobi in misliš na svojega prijatelja v daljni deželi. In kakor meni vstajajo tudi tebi slike davnih srečnih, veselih, a mnogokrat tudi grenkih ur v duši, slike onih dni, ko sva bila še skupaj, ko sva živela drug za drugega in se delila v vsem, kar sva imela dobrega ali tudi slabega. Ali si bova še kdaj stisnila

roko v pozdrav ali nič več? . . . Bili smo zadnje leto trije skupaj v mali sobici onega velikana na Poljanskem nasipu, no, zdaj enega že ni več med živimi; šel je tja, od koder ni vrnitve. A kdo pride zdaj prvi na vrsto? Mogoče jaz, mogoče ti, mogoče umrjeva kmalu drug za drugim in drug za drugega ne bova vedela, kje in kdaj sta zleteli najini duši v — neznano . . . —

A kaj ti hočeš od mene nocoj, večna potnica? Kaj se mi zaničljivo smehljaš in mi groziš s svojo koso? Ne bojim se te! Ne moreš me umoriti, ker ni je v meni niti pičice telesnega sovraštva in moja ljubezen je čista ko lilija v rosi. A duša, a ljubezen je večna! In danes je praznik večne, duševne ljubezni! . . .

In dela je koso na ramo in smeje se je odšla starica mlada. —

V Odesi.

Petruška.

Sredi pomladnje noči.

Moje so pesmi te k meni prinesle
sredi tihe pomladnje noči —
Mirno je plaval čolnič po vodi,
v mojem naročju si sanjala ti.

In tam na bregu ves mračen in plašen
molčal je gozd kot začudenja poln —
Zvezde drhtijo v gladini nemirni,
pluskajo vali nestrpni ob čoln.

Tistikrat kakor bi topla nebesa
svoje sladkosti poslala na svet —
v srcu začutil sem čuvstva mogočna,
čuvstva, ki zanje nimam besed . . .

Plavaj, o plavaj, čolnič, po vodi,
sanjaj v naročju mi, Anica ti! . . .
Pota so lepa vsa, jasne daljave,
sreča prijazna se ciljem smeji . . .

Roman Romanov.

